

De Heraut

VAN DE

Geretormeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1831 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Insendingen die later dan Donderdag v'snamiddags te 12 ure worden ontvangen komen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking.

Zondag 23 October 1892. N°. 774.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderl. ke-
nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirectoren enz.
en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentieprijs: van 1 tot 8 regels 20 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leedegaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Het vijfde Gebod. ZONDAGSOPDEELING XXXIX.

Gij kinderen, zijt nu en nu
een gehoorzaam kind in den Heere
Coloss. 3:20.

III.

Het huisgezin bond God door twee midde-
len aan, het ene lichamelijke, het andere
geestelijke; en zulks geheel in overeenstem-
ming met onze natuur, daar we immers een
menscheelike natuur ontvingen, die bestaat
uit lichaam en ziel. Voor het huisgezin nu
ligt die lichamelijke band in de geboorte
van de kinderen uit hun ouders; en legt de
Heere dien geestelijken band, door aan de
kinderen te bevelen, dat ze hun ouders
gehoorzaam zullen. En is nu op die
wijze eenmaal het tweeledig snoer om het
huisgezin gelegd, dan gaan die beide mid-
delen tot samenbinding ook door voor de
natie en volkeren; want ook in het volks-
leven vindt ge dien tweeledigen band;
eenzijdig dat een natie verwant is in het
bloed door haar oorsprong, en ten andere,
dat ze aan eenzelfde autoriteit te gehoor-
samen heeft.

Uit dien hoofde is het van liet uiterste
belang, dat én de betekenissen én het onder-
ling verband van deze beide fundamenteen,
waarop onze menscheelike samenleving rust,
ons helder voor oogen staan.
In onzen tamelijk egotistische tijd dringt
men allerwegen op liefde; en meent zoo ook
voor het huisgezin en de samenleving het
rijkste te hebben aangebracht, zoo men
liefde kweekt. Dit is zoo waar, dat, zoo
ge den moed hebt, om op dat panacee ook
maar iets af te dingen, men u aanstonds
als een hatelijk mensch naroopt. En toch,
wie op den bodem der Heilige Schrift staat,
moet tegen dit panacee der liefde wel pro-
testeren; want in Gods Woord wordt voor
de saambinding, zoo van het huisgezin als
van het volk, wel ten slotte op de liefde
gedoeld, maar toch altoos van heel iets
anders, namelijk van de gehoorzaamheid
uitgegaan. En zulks volstrekt niet alleen in
het Oude Testament, maar even bevestigd in
het Nieuwe Verbond. Lees en herlees maar
de apostolische vermaning aan de kinderen
en aan de onderdanen.

Dat op den voorgond plaatsen van de
wonderbare kracht der gehoorzaamheid gaat
zels daar door, waar ge dit het allerminst
zoudt verwachten. Waarom ontving de Chris-
tus een Naam boven allen naam, zoodat
voor hem zal buigen alle knie en aller
tong hem zal belijden? Eeniglijk deswege
wilt hij gehoorzaam is geweest tot den
dood, ja den dood des kruises. Hoewel
hij de Zone was, heeft hij nochtan ge-
hoorzaamheid geleerd. Zijn spijze was het
«den wil te doen Desgeenen die hem gezon-
den had». En zijn gebod in Gethsemane
amelt weg in de zielbetuiging: «Vader,
niet mijn wil, uw wil geschiede». Ja, zelfs
in het Oude Testament vindt de liefde als zo-
danig in niet één bedde haar uiting, maar
wordt wel geboden om de kracht om te
kunnen gehoorzamen. «Vader, uw wil ge-
schiede op aarde, gelijk in den hemel».

En als nu de apostelen van Jesus, met
het Evangelie in het hart en op de lippen,
de wereld ingaan, dan is natuurlijk de uit-
werking van het door hen gewekte ge-
loof, dat er een rijke liefde gekweekt wordt,
maar niettemin begint liet altoos met
den eisch, dat de zondaren het Evan-
gelie gehoorzaam zullen zijn (2 Thess.
1: 8); worden de Philippenzen geroemd,
«omdat ze te allen tijde gehoorzaam zijn
gewest» (Phil. 2: 12); wordt verklaard
dat Christus «allen die hem gehoorzaam
zijn, een ooraak der eeuwige zaligheid is
geworden» (Hebr. 5: 9); spreekt Petrus
de geloovigen toe als «uitverkoren tot
gehoorzaamheid en de besprenging van het
bloed van Christus»; staat van de priesters
te Jerusalem «dat een schare der priesters
den geloof gehoorzaam werd» (Hand. 6: 7);
en wordt niet minder als algemeene
regel gesteld, dat gehoorzaamheid beter
is dan offerande, en dat er geen geloof (in
actueelen zin) is, dan uit het gehoor-
zaam. Een uitdrukking die toch wel niemand
op zal vatten in den uitwendigen, op-
ervaldigen zin alsof het bloote hooren
het geloof kweekte; en waar dus in zit:
«met hetgeen ge hoort rekenen, er niet
tegen ingaan, maar er u aan gewonnen
geven»; wat dus juist neerkomt op wat
de apostel elders noemt «der waarheid ge-
hoorzaam zijn» (Gal. 3: 1); of ook het
gevangen geven van zijn bewustzijn in de
gehoorzaamheid van Christus, iets waarmee
uiteraard in het minst niet ontkend wordt,
dat eerst door de liefde ook deze gehoor-

zaamheid haar waarachtige wijding ontvangt,
maar waaruit dan toch blijkt, dat onze
eew, die aan liefde zoo arm is en toch
zoo aldor van liefde roept, op een geheel
anderen bodem leeft dan de lieflie Schrift.
Een Schriftuur, die ons wel de diepste,
rijkste Goddelijke liefde geopenbaard heeft,
maar desniettemin zelfs in het Kruis van
Golgotha, waar immers de liefde het
schitterendst uitbloeit, allereerst wijst op
de gehoorzaamheid van den Zoon, een
gehoorzaamheid tot in den dood, ja, den
dood des kruises.

Voor ons, die niet door den geest der
eew, maar door de Heilige Schrift den
toon voor ons leven laten aangeven, is het
dus ten hoogste noodzakelijk, dat we door
dat verleidelijk liefdegereep van onze egotis-
tische eew ons niet laten meeslepen, maar
als kinderen Gods in den toon der Schrift
blijven zingen van het gehoorzamen tot in
den dood. Een vermaning die stellig niet
overbodig is, zoo ge er op let, hoe ook in
onze Christelijke literatuur en in onze
Christelijke conversatie, ja, soms tot in onze
predikatie, dat spelen met het denkbeeld van
liefde, het begrip zelfs van gehoorzaamheid
bijna geheel verdringt. Wel hoort men nog,
dat de kinderen hun ouders gehoorzamen
moeten, maar dat ook het gelooft niets dan een
gehoorzaamheid is, en dat Christus alleen voor
wie hem gehoorzamen een ooraak der
eewige zaligheid is geworden, het wordt
niet ontkend, neen, maar toch ook bijna nooit
meer op den voorgond geschoven; en juist
daardoor raakt de klem uit de prediking
weg. Het is dan ook opmerkelijk hoe de
Fransche Revolutie niets tegen de liefde
had, en daarom de broederschap procla-
meerde en de lieden arm in arm om den
vrijheidsboom liet dansen, maar dat ge-
hoorzaamheid een begrip was dat se voor
altoos wilde bannen. Het moest nu Dien nu
maitre zijn, d. w. z., geen meester over
ons en geen God. En wat anders ligt nu
juist in dien schrillen kreet uitgedrukt, dan
dat hetgeen men niet wil, hetgeen men
verafschuwt, en de wereld uit wil hebben
is... dat ellendige, dat vernederende, dat
gevolkte gehoorzamen.

En dit nu juist is het punt, waarbij de
tegenstelling uitkomt. Liefde kan naar de
schatting van het groote publiek zeer wel
zonder God bestaan, maar als ge met den
eisch tot gehoorzaamheid komt, dwingt ge
den mensch zich voor den hoogen God te
buigen. Want wel wordt er ook in krin-
gen, waar van den Heere onzen God geen
sprake meer is, nog wel gehoorzaamheid
afgevergd; maar in heel anderen zin. De
gehoorzaamheid, die de wereld kent, is óf
een doen wat u gezegd wordt, omdat ge
anders straf krijgt of ook geen geld ont-
vangt; een gehoorzamen omdat ge zelf in-
siet dat het zoo moet, of ook omdat ge
overeenkwaamt om u te onderwerpen aan
één bevel; maar dit alles is nog in het
minst niet het echte beginsel waarvan de
gehoorzaamheid, als geestelijke kracht uit-
gaat. Gehoorzamen in den vollen zin des
woords is dat ge doet wat u gezegd wordt,
omdat ge in uw conscientie overtuigd zijt,
dat wie u het zegt, macht over u heeft,
recht bezit om u te gebieden, en de verant-
woordelijkheid voor zijn eigen ordinauteit
draagt. En in zulk een zin gehoorzamen nu
kunt ge en moogt ge alleen den Heere uw
God en dengene die van Godswege over u ge-
steid is. Is dus eenmaal de diepe overtuiging
dat ge den Heere uw God, omdat Hij God is,
te gehoorzamen hebt, u ontnemen, dan ge-
looft ge ook niet meer aan het bestaan
van machten, aan wie God het recht gaf,
om u te gebieden; en zoo kan het niet
anders, of ook het enkele denkbeeld van
blindelings te gehoorzamen, schijnt u te
kort te doen aan uw vrijheidsbesef, de
mijstet van uw ik aan te raken, en u te
degraderen als mensch.

Het is natuurlijk juist omgekeerd; want al
uw heerlijkheid als mensch schuilt juist
daarin, dat ge naar den beelde Gods ge-
schapen zijt, en dus als beelddrager Gods
steeds van God zelf afhankelijk zijt. Maar
de wereld verstaat dit niet meer. Ze
ziet in den hoogen grooten mensch een in
hem zelfrustende heerlijkheid, en nu oor-
deelt se, dat aan deze grootheid van den
mensch wordt te kort gedaan, zoo die hooge
mensch moet nederbuken, en uit gehoor-
zaamheid, moet denken, spreken en doen wat
hem gezegd wordt. Want let er wel op,
naar luid der Schrift ligt het gehoorzamen
volstrekt niet alleen in onze handelingen en
daden, maar slaat evenzeer op onze ge-
dachten en woorden. Ook het geloof is een
gehoorzaam zijn aan de waarheid, en ook
onze gedachten moeten we gevangen geven.
Reden waarom de wereld zoo onverzettelijk
tegen Gods Woord opkomt. Ook die Schrift

eischt onderwerping en gehoorzaamheid aan
wat ze ons openbaart, en juist deswege
moet de autoriteit ook van de Schrift ver-
broken worden. Het te nu, voor drie
duizend jaren, nog altoos het wild geroep
uit den tweeden Psalm: «Laat ons hunne
banden verscheuren en hun touwen van ons
werpen». Maar juist daarom geldt nog thans,
als toen, de goddelijke ironie, waarmee de
psalmist uitroept: «Hij die in den hemel
woont, zal lachen, de Heere zal se bespot-
ten, zeggende: Ik heb toch mijn Koning
gezalfd over Sion». Een goddelijke verklar-
ing, die, helaas, de Christelijke kerk ver-
gat, toen ze nog wel van Christus als
den Leeraar, en desnoods van Christus als
den Priester wilde hooren, maar van Chris-
tus als Koning over zijn kerk geen sprake
meer duldte; en hem óf door een
stielehouder te Rome verving, óf ook een
bestuursmacht in zijn plaats stelde bekleed
met het hoogste kerkelijk gezag. Zoo ziet
ge, hoe het voor alle tertia en op alle ge-
bied des levens één zelfde streven blijft,
om de liefde als panacee uit te roepen, maar
voorgoed te breken met de principieel,
blindelings, alleen op gezag te betoonen
gehoorzaamheid.

En toch is het niet zoo moeilijk in te
zien, waarom gehoorzaamheid, als opbou-
wende macht voor de menscheelike samen-
leving hooger staat dan de liefde. Voor-
eerst toch is de liefde, gelijk se in de men-
scheelike samenleving werkt, een macht die
gekwet wordt door wat voor oogen is.
De jonge moeder heeft het kind van haar
schoot liet, niet om wat zich innerlijk in
dat jonge wezen verbergt, maar om de
aanminnig, spelende verschijning, óf ook
waar haar kindlike misdeed bleek van het
kinderkijk schoon, omdat het vleesch van
haar vleesch is. En zij het nu ook minder
sterk, toch verbindt zich de liefde ook
in ons verder leven, schier altoos aan de
uitwendige gestalte. Waar die gestalte in-
nemend en aantrekkelijk is, kost het ons zoo
weinig om lief te hebben; waar die gestalte
afstoet en weerzin wekt, kost het zoo veel,
eer de liefde dien weerzin overwint. Zoo
mengt z i h in de liefde van ouders en kin-
deren, van man en vrouw, van broeders en
zusters, van vrienden en vriendinnen altoos
in niet geringe mate én het trekken van
het bloed én de aantrekkingskracht van de
uitwendige gestalte. Niet alsef de liefde,
zoodra ze hooger uitkomt, nog hierin op zou
gaan. Waar teedere, heilige liefde is, dringt
ze ook tot het inwendige door, en bereikt
zoo ten slotte het nobele punt, dat ze min-
nen blijft ook tegen al wat voor oogen is.
In Maar van die hoogere liefde is in de
menscheelike samenleving, als algemeen bin-
denden band, natuurlijk zooged als geen
sprake; en de meer algemeene liefde is
bijna altoos opgewekt óf door wat in het
uitwendige aantrekt, óf door wat, evenzoo
in het uitwendige, het medeliden gaande
maakt. Maar met de gehoorzaamheid is
het geheel anders. Gehoorzamen is een zuiver
geestelijke kracht; het zich laten leiden door
een motief uit de ongezane wereld; het
zich stellen onder een onzichtbare ordina-
tie. En het is juist hieraan, dat het ge-
hoorzamen een zoo geheimzinnig kracht ont-
leent, dat zelfs Spinoza, tegen zijn systeem
in, erkende, dat alleen gehoorzaamheid de
wereld kan redden; dat Rome juist dat
mysterie van het gehoorzamen aangreep om
haar macht te fundeeren en dat de Sociëit
van Jesus in het stulten van den voortgang
der Reformatie enkel als de, doordien ze
haar periode de codaver, d. i. u zoo blind-
lings onderwerpen, alsof ge een onziele-
lijk waart, tot motto voor haar actie koos.
Zoo werd aan een novitijs, die in een zich-
ting van deze Sociëit der Jesuiten wilde
opgenomen worden, als een der proeven,
die hij had door te staan, gelast om dagen
achtereen, altoos dezelfde trappen blank te
schuren. Nu was dat de eerste maal niets,
want toen de trappen vuil waren, lag er in de
poging om ze blank te schuren nog altoos iets
dat, ook buiten de gehoorzaamheid om,
aantrok. Maar toen ze nu blank waren, en
het schuren dus geen doel meer had, toen
kwam eerst de gehoorzaamheid op de proef;
want nu moest er dag aan dag altoos weer
geschuurd worden, niet omdat de novitijs
inzag dat het noodig was, maar enkel wijl
het hem was gelast. Een methode die we
natuurlijk volstrekt niet aanprijzen, en die
ons veeleer een misbruik is van de schoone
gave der gehoorzaamheid, maar die dan
toch toont, hoe deze heerlijke kracht zelfs
nog in haar ontaarding een zoo ongemeen
sterke werking kan voortbrengen.

De tweede oorzaak waarom voor de samen-
binding in het leven zooveel meer kracht
in de gehoorzaamheid dan in de liefde

schuilt, is, wijl de liefde, in haar gewone
opvatting en in den vorm, waarin ze meest
optreedt, wilkeur noedt, terwijl omgekeerd
de gehoorzaamheid de wilkeur afsnijdt, of
althans beteugelt. Immers het is wel vol-
komen waar, dat de liefde in haar vol-
komenste verschijning boven alle wilkeur ver-
heven is, maar in dien edelen vorm is ze te
zeldzaam, om als saambindende kracht in de
menscheelike samenleving te gelden; en gelijk
ze gemeenlijk voorkomt, gaat ze schier
geheel van wilkeur uit. In niets acht men
vrij te zijn, dan in het plaatsen van zijn
liefde. Wat zich ook dwingen late, liefde
niet. Als met keizerlijke majesteit gunt of
onthoudt men zijn liefde. En zoo plaatst
deze liefde de keuze van het eigen ik op
den voorgond. Ze verbindt mij met wie
mij aantrekt, maar ze scheidt mij van alle
overigen. Zoo bindt ze in zeer engen kring,
maar ontbindt daarentegen de groote samen-
leving van de kinderen der menschen.
Merk dit maar aan de ergerlijke wijze,
waarop juist in den engen kring van wie
sterk aan elkaar gehecht zijn, de achter-
klap en het veroordeelend vonnis over
andere personen uit hun omgeving aan het
woord is. Maar zoo nu is de gehoorzaam-
heid niet. De gehoorzaamheid hoort een
gebed en volgt den last die gegeven wordt.
Gehoorzamen is niet iets doen wijl ge in-
ziet, dat het zoo moet, of dat het zoo goed is;
maar het doen, omdat het geboden wordt.
Zoo ligt dus in elk gehoorzamen juist een
inbinding van het eigen ik; een zich voegen
van het eigen ik in een gemeene ordinantie,
het zich onderwerpen aan een macht die
over meerdereen tegelijk gaat, en juist daar-
door saambindend werkt. Denk u het ge-
zag en de gehoorzaamheid uit den Staat weg
en de orde der samenleving alleen aan de
werking der liefde overgelaten, en immers
(om nu niet eens te spreken van die vele
elementen, die aan liefde volkomen arm zijn)
zoo toch al spoedig juist de macht der liefde
het één volk in tal van kleine kringen oplos-
sen; terwijl omgekeerd het gezag, en de
plicht om te gehoorzamen, heel het volk
saambindt en saamboudt, door alle wilkeur
en eigen wil aan een hooger wilte onder-
werpen. In een leger ziet ge geheel hetzelfde.
Plicht, tucht, gezag, gehoorzaamheid is de
macht, waardoor elk leger wordt saamgehou-
den, en al staan de legers van Gustaaf Adolf
en Cromwell, die bovendien ook een hoogere
kracht kenden, verre boven onze huurlers
en volkssoldaten, toch weet ge ook uit de
historie wel, hoe én Gustaaf Adolf én
Cromwell uitnemend goed begrepen, dat
gehoorzaamheid ook in hun leger vóór
alle dingen moest gaan.

De diepste grond nu van deze meerdere
kracht, die in de gehoorzaamheid boven
de liefde, als fundamente voor de mensche-
lijke saamleving schuilt, ligt natuurlijk daarin,
dat ge eerst uw God als uw Souverein
moet aeren, zult ge Hem waarlijk als uw
God kunnen liefhebben. En zie het dan
ook maar aan de valsche mystiek, wat er
zelfs van uw religie wordt, als de liefde zich
vóór de gehoorzaamheid dringt. De valsche
mystiek wil zich juist in de liefde van God
vermaken, zonder zijn soevereiniteit te
eeren. Vandaar dat ze soms tot in het ge-
bed zoo onberispelijk en onbescheiden kan
worden. En de uitkomst toont genoegzaam
op wat geestelijke verwarring, ja, ten laatste
op wat zedelijke ontbinding heel zulk een
valsche religie uitloopt. Denk slechts aan
Jan van Leiden en de gruwelen die hij te
Münster heeft bestaan.

Toegespast op het huisgezin, wil dit dus
zeggen, dat het huislijk leven de zenuw
zijner kracht doorrijdt, als het de gehoor-
zaamheid op zij zet, en het gemis aan ge-
hoorzaamheid door betoon van liefde poogt
te vergoeden. Een kind moet gehoorzamen
omdat zijn vader zijn vader, en zijn moe-
der zijn moeder is, die als zoodanig van
Gods wege over hem gesteld zijn. Nu
is het natuurlijk heerlijk, als in het
huisgezin óók de rijkste en mildste liefde
bloeit, en vooral in een zoo kleinen kring,
waarin veelal niet meer dan vijf, zes personen
saamverkeeren, kan soms die onderlinge en
gemeenschappelijke liefde tot een zeer hoog
punt worden opgevoerd. Maar hoe schoon
dit ook zij, toch ondermijnt ge het funda-
ment van het huislijk leven, zoo ge, in die
liefde gelukkig, acht de kracht der gehoor-
zaamheid wel te kunnen missen. Gesteld
toch al, dat dit in uw huis ging, dan is het
nog altoos in bedenkelijke mate egotisch,
zelf hiervan te genieten, en te vergeten,
hoe schadelijk ge door uw voorbeeld op
anderen werkt; vooral zoo ge uit uw eigen
doen een theorie opmaakt, die doordringt
in die duizend en nogmaals duizend
andere huisgezinnen, waarin van zulk een
macht der liefde nog geen sprake is.

Een kind zondigt dan ook tegen het
vijfde Gebod, zoo het den wil zijns vaders
doet, alleen omdat hij vader liefheeft,
of ook omdat hij inziet, dat wat vader wil
goed is. Dat is geen gehoorzamen, maar te
werk gaan naar eigen inzicht en oordeel,
terwijl toch gehoorzamen juist zeggen wil,
zich voegen naar het oordeel en den wil
van een ander.

Maar ook de ouders laden hierin schuld
op zich, indien ze uit zachtheid of toegeef-
lijkheid, van het afschrijven van gehoorzaam-
heid afzien. Dit kwaad begint men dan te
voeden bij zijn jonge kinderen, die als ze
weerbarstig zijn of niet willen gehoorzamen,
door allerlei beloften worden gepaaid en
overgehaald, om het toch maar te doen, en
als ze het toch niet doen, ontdien worden,
wilt men bang is om ze te straffen. En is
zoo een kind eigendinnig opgevoerd, aan
geen gehoorzaamheid gewend, veeleer er
toe opgeleid, om alleen te doen wat het zelf
inziet dat moet, dan vraagt het vader en
moeder van alles reden; en wordt, als het
groot is, de orde zoo ganschelijk omge-
keerd, dat ten slotte de ouders hun bevel-
en hebben te rechtvaardigen voor de recht-
bank van hun kind. Dit nu heeft het boze
gevolg niet alleen dat de huislijke orde
er door ondermijnd wordt, maar ook, en
niet minder, dat het karakter van het kind
bedorven wordt, en het straks de wereld
in moet, zonder de heilige kracht van het
gehoorzamen te bezitten. En dit alles spruit
nu niet daaruit voort, dat de ouders ook
in onze eew niet ganne zagen, dat ze
gehoorzaam kinderen hadden, maar hieruit,
dat ze die gehoorzaamheid afschreven voor
hun eigen gemak, en om hun zelf wil;
en dat ze er bijna niets meer van gevoelen,
dat ze bekleed zijn met gezag van Gods
wege, alsoo uit dien hoofde verplicht zijn
de Goddelijk gezag, Hem ter eere en uit
liefde voor hun kinderen te handhaven.

KUYPER.

«Mijn wechlage veranderd in een rei.»

Gij hebt mijne wechlage ver-
anderd in een rei; Gij hebt
mijnen zak ontbonden, en mij
met bijdschap omgord.
Ps. 30: 12.

Niet elke krankheid is tot den dood. Vaak
zels komt het in zeer ernstige krankheid voor,
dat de vreeze des doods ons omringt en de
draad van ons leven bijna was afgesneden, en
dat toch het roepen en smeeken nog verhoord
en het leven ons herschonken werd.

Maar, helaas, juist dan blijft zoo vaak de
geestelijke vrucht uit, die van zulk een ziekbed
voor den kranke zelve en voor zijn huis ge-
hoopt was.
Ge zoudt zeggen: Dat zal juist omgekeerd
zijn. Als God de Heere een onzer liefste pan-
den van ons wegneemt, dan zal er in het
hart gemor optrijen, en zal er althans een
tijding een vervreemding komen in de
liefde, waarmee we onzen God hadden ge-
minnd. Maar valt de slag niet, en komt uw
God u in het «doodelukkig tijdsgericht» te
hulpe, zoodat uw «bijna wegstervende kranke
weer opleeft, ó, dan zal het alles één lof en
jubel zijn. Liefde en lof ten offer gemeend op
het altaar des Heeren.

En toch, de ervaring leert het zoo heel
anders.

Als het in den dood gaat, ja, dan wordt
het hart diep ontroerd; dan is het of de we-
reld een oogenblik haar bekoring voor ons
verliest; en alsof we dieper dan ooit beseften
waar ons eigenlijk vaderland ligt. Niet hier,
maar daarboven.

Schier nooit meer dan in dagen van ver-
schen rouw is er gedachtenise van den Heere
onzen God in ons hart, op ons leger, in onze
gespreken, en zelden verkrijgt ons gebed im-
mer toon, dan juist in zulk een toestand van
beklindheid der ziele.

Bij het graf kan men nog zeggen, dat de
hooge God iets van zijne eere ontvangt.

Maar als die God nu niet sloeg, maar weer
oprichtte en liet met onzen kranke niet in
den dood ging, maar de Heere hem van zijn
ziekbed deed opkomen, hoe staat het dan?
En op die vraag, helaas, kan het antwoord
niet anders, dan pijnlijk zijn.

Nog altoos in den toon van wat Jesus tot
den geredden melastische zei: «Zijn niet de tien
gereinigd geworden? En waar zijn de negen?»
En zijn er gene gevonden, die wederkeeren,
om Gode de eere te geven, dan deze vreem-
deling?

Of het dan in vroeger jaren beter stond?
Ongetwijfeld.

Een heilige ontboezeming als in Psalm 30
op Davids harp vertolkt werd: een lied der
aanbidding vol lof en dankzegging als Hizkia
voor zijn God zong; en zoo menige andere
zingen in de Schrift bewaard, toont dit wel.
En ook in de eewen toen hier te lande
Gods kerk geestelijk bloeien mocht, voerde